

LBRIS

We know
books

ELENA MAGNANI

Marea otrăvită

POVESTEA FAMILIEI MAZZEO

Traducere de
MIHAELA GĂNEȚ

 UNIVERS

— Orică atingi cu privirea putrezește și moare. Tomaso trăgea aer în piept cu gura larg deschisă. Minteia lui era încă prizoniera unei imagini, în timp ce conștiința, revenită la realitate, îi sfâșia plămâni.

Se întinse pe podea, cu brațele pe lângă corp.

— Putrezește și moare, repetă cu furie.

Vocea lui răsună printre pereții vechi, stingându-se în scurt timp. Și-ar fi dorit ca și ura din el să se risipească, să intre în adormire. În schimb, era mereu acolo, gata să muște din jumătatea cealaltă de suflet, care își tot făcea loc în el.

Cuvintele moașei îl urmăreau în vis. Trecuseră ani buni de-atunci și totuși, în fiecare noapte, când trupul și mintea i se relaxau în somn, reveneau ca să-i amintească cine era. Încă de la primul lui scâncet, cuvintele ei fuseseră pentru el cel mai mare blestem: era un *spirit rău*, unul care îți ia mințile. Și din acest motiv, zece ani mai târziu, moașa îl blestemase strigându-i fraza aceea care îl bântuia în vise și, uneori, chiar și când era treaz.

Dădu din picioare, neliniștit. Ascultă în întuneric scârțâitul casei vechi, aerul nopții făcea să se strângă lemnul, coborându-i apoi în gât, rece și înțepător. Își trase pătura până la urechi, bucurându-se de răsuflarea caldă care se întorcea spre obraji. Peste

doar câteva minute simți venele pulsându-i de-a lungul gâtului tot mai încet.

Auzi un șoarece zgâriind undeva deasupra capului său. Mirosul de umezeală și ceară umplea camera pe care o împărțea cu fratele lui.

Se întoarse pe o parte, dându-și de pe frunte părul prea lung. Avea să o roage pe mama lui să i-l taie. Încă nu se trezise, semn că zorile erau încă departe. Se întristă: trebuia să rămână încă în pat, să se lupte cu fantasmile care nu-i dădeau pace. Voiau să-l sărute sau să-l îmbrățișeze? Nu reușea niciodată să înțeleagă.

Își duse brațele la piept, strângând cu ele o amintire.

— *Nicaredda*¹, tu ești? șopti.

Nemișcat, trase cu urechea la vocile din cealaltă lume. Nu era și cea a surioarei lui printre ele. Așteptă, lăsând teama și speranța de a o auzi să-l aline împreună.

Tomaso șovăi așa între vis și trezie preț de câteva ceasuri. Când se ridică din culcuș, abia își mai amintea de visul care îi tulburase somnul, cu mintea deja îndreptată înainte, spre ziua care urma.

Aprinse o lumânare și, cu grijă, o apropiie de fratele său. Neno dormea întins în pat, cu buzele trandafirii de copil pe chipul care nu voia să facă pasul spre adolescență. Îi ascultă respirația, adulmecându-i răsufllarea dulce.

Se dădu înapoi, mulțumit, împături cuvertura și o așeză pe pernă.

Afară, din întuneric, nu venea niciun sunet, și totuși Tomaso reuși să perceapă un vânt ușor care mișca frunzele palmierilor și ridica un vârtej de praf dintre pietrele din drum. Auzea și

¹ *Nicaredda* (sau *nicaredda*) în siciliană desemnează un rulou sau o chiflă din aluat îndulcit, adesea cu aromă de scortșoară; ca apelativ, se folosește ca un termen de alintare.

ierburile din spatele casei legănându-se, acolo unde grădina se odihnea. Grajdul încă tăcut, deși cu iz de viață. Simțea lumina făcându-și loc pentru a pune din nou stăpânire pe zi. Și scrâșnetul întunericului care încerca să nu fie dat la o parte.

Se întinse, amorțit. Dormise pe jos, protejându-se de scândurile umede cu câteva brațe de fân, ca să nu deranjeze somnul micului Neno, chinuit de durerile de burtă.

Începu să tremure; acele zile de început de decembrie erau mai reci ca oricând.

Privindu-se în oglinda șifonierului, în lumina slabă a lumânării, făcu să alunece lama briciului pe lângă buze și coborî spre gât, pentru ca apoi să se întoarcă spre bărbie, singura parte din el care îi amintea de tatăl lui. Zăbovi, căci acel gest îi producea mereu o senzație de plăcere.

Încercă să-și descurce bucele întunecate și își privi chipul. Își închise nasturii cămășii, amintindu-și, ca în fiecare dimineață, de promisiunea făcută sieși: avea să recapete ceea ce îi fusese luat. Prestigiu, putere și bani.

În timp ce degetele lui atingeau ultima butonieră, mintea i se întoarse în trecut. La vechea casă, o casă mare din centrul Messinei. Cu salon pentru petreceri și multe dormitoare. Cu candelabre mari, care se aprindeau în fiecare seară.

Lumina era ceea ce îi lipsea cel mai mult. Și senzația că putea oricând să-și umple ochii și stomacul.

Trecuseră ani, și totuși fiecare zi îi amintea câte ceva din viața la care își dorea atât de mult să se întoarcă.

Îi revenea în minte mândria de copil când își privea tatăl primind omagiile unor persoane importante, apoi întorcându-și capul spre el și chemându-l. Atunci aveau mâncare să dea și la câini, haine pe care își permiteau să le îmbrace o singură dată și zile pline de descoperiri și veselie. Însă, după moartea bunicului,

totul se schimbase. Tatăl și unchiul său nu aveau tăria înaintașilor lor și de mai multe ori se lăsaseră înșelați de alte familii care încercau să-i înlăture și să preia comanda la Messina. În câțiva ani, averea familiei Mazzeo se pierduse, și odată cu ea și onoarea, respectul și bogăția. Tatăl și unchiul lui aleseseră să devină oameni cinstiți și să lase în urmă o moștenire pe care o considerau stânjenitoare.

Tomaso simțea însă că avea talent pentru acele afaceri care se făceau noaptea, departe de legi. Credea că posedă acea ascuțime de spirit pe care și-o amintea la bunicul său, descendent dintr-o familie de hoți și șarlatani. Așa că, după moartea tatălui și a unchiului său, își impuse să-i protejeze pe cei din familia lui și să le redea tuturor ceea ce, după părerea lui, meritau. Pentru că foamea și frigul erau doi monștri care îl rodeau pe dinăuntru și nu voia să-i macine și pe cei dragi lui. Nu avea să mai permită asta.

Cu banii primiți pentru munca pe care o găsisese în port reușise să cumpere cinci capre, de care avea grijă fratele lui. Dar nu era destul. Nici ca să cumpere pantofi noi care să nu se strice la prima ploaie, nici ca să poată aduce acolo, la marginea Messinei, un medic care să-l consulte pe Neno.

Cu gândul la numeroasele datorii lăsate de tatăl lui, de multe ori pe Tomaso nu-l prindea noaptea somnul; era o moștenire grea, care apăsa pe umerii unui tânăr abia trecut de douăzeci de ani.

Alungă aceste gânduri, amintindu-și de privirea tatălui său care, pe patul de moarte, îi spusese:

— Fii cinstit și gândește-te la familia ta. Lasă afacerile alea, așa cum am făcut eu.

Tomaso avusese doar timp să dea din cap înainte ca sufletul tatălui său să plece, fără plânsete și fără suspine.

De atunci încolo, „afacerile“ lui, cum le numea tatăl, îi permisese să nu rabde de foame. Câte un mic furt în piață, vorbe

dulci șoptite la urechile unor tinere femei care se lăsau vrăjite de privirea lui întunecată, învăluită în nuanțe de verde-mirt. Îndrăzneala, pe care și-o cultivase încă din copilărie, făcea să se înroșească obrajii servitoarelor cărora le zâmbea pe stradă. Făcea astfel rost de puțină mâncare din bucătăriile celor înstăriți și de câțiva bănuți, cu promisiunea că se va întoarce.

Dar Tomaso nu se întorcea niciodată. Chiar dacă pe câte una mai drăguță reușea s-o facă să-și dea jos hainele. Nu le cerea asta, ele se ofereau. Apoi le iubea cu ochii deschiși, cu privirea și mintea mereu în altă parte. La următoarea mișcare.

Își privi fratele. Cu o zi înainte îl găsisese ghemuit lângă o fântână, cu caprele căutând hrană de jur-împrejur printre clădiri. Îl adusese acasă ținându-l strâns la piept. Ca să-l încălzească și să-l aline.

— Mă doare tare burta, am pierdut toți bănuții de pe lapte, îi spusese Neno.

Tomaso îl privi din nou cu atenție la lumina lumânării, nu părea să fie bolnav. Sau cel puțin nu arăta ca un bolnav.

Stinse lumânarea și își strânse bine haina.

— Maso, îl auzi șoptind pe fratele lui.

— Neno, dormi.

— Trebuie să-ți spun ceva.

— Îmi spui când mă întorc.

Un zgomot de plâns îl făcu să se apropie.

— Ce e? îl întrebă, luminându-i fața.

— Rămâi aici cu mine. Nu te duce să vinzi laptele.

Și lacrimile îi curgeau pe obraz una după alta, ca unei fetițe.

— Neno, nu te mai purta ca un copil mic, îl muștră. Trebuie să mă duc, nu putem lăsa pe altcineva să vândă laptele acolo. Știi bine că e un loc bun și că toți râvnesc la el, mai ales familia Puglisi.

— Maso, cum de ești încă aici? îl întrebă mama, dând la o parte perdeaua care despărțea cămăruța lor de bucătărie. Mai

târziu mă duc la familia Giorgianni să le cer bănuții, îi spuse, întinzându-i un pachețel cu mâncarea de dimineață. Se plimbă prin oraș ca niște domni și pe urmă nu-și plătesc servitorii.

— Cheamă doctorul.

— Luna asta mai avem datorii de plătit. Pot să-l chem pe frizer.

— Nu, vreau să-l consulte un doctor. Fac eu rost de bani, nu îți face griji, mamă.

— Suntem cinstiți, amintește-ți de tatăl tău.

— Da.

— Ești un copil bun, Maso, îi spuse, apropiindu-se să-l sărute pe obraji.

El îi zâmbi, retrăgându-se ușor.

Cobori la parter și deschise ușa grajdului. Căldura din interior îi încălzi fața și mâinile.

— Hai, să mergem.

Animalele ieșiră una după alta și îl urmară spre Messina. Era încă întuneric, dar Tomaso vedea în depărtare o luminiță la orizont.

Alți păstori coborau de pe munte. Se salutară discret, în tăcere, ca să-și păstreze răsuflarea caldă încă de la căldura din casă. Nimeni nu îl privea pe Tomaso în ochi. Doar un semn din cap; erau speriați de ideea că le-ar putea face farmece, vrăjindu-i doar dintr-o privire și determinându-i să facă ceea ce dorea el sau chiar să le aducă moartea, așa cum credeau că făcuse și cu moașa. Aceasta, după ce rostise blestemul care se întorcea în fiecare noapte să-l chinuie în vise, fusese călcată în picioare de un cal, dând astfel credibilitate cuvintelor pe care le spusese despre el. Moașa credea că era *un spirit rău*, în stare să facă farmece, să supună pe oricine voinței sale și, din acest motiv, tot ce voia, tot ce atingea cu privirea avea să putrezească.

La naștere, Tomaso provocase sufocarea fratelui său gemăn, care rămăsese prins în cordonul ombilical. Acea era vina lui, o încălcare a legilor divine care îl va însoți toată viața.

În acea dimineață, însă, cobora mândru spre locul pe care reușise să și-l câștige. Cu câteva zile înainte se întâlnise cu doi membri ai familiei Puglisi, interesați și ei să vândă lapte în fața portului. Le propusese să se ia la bătaie, dar ei nu acceptaseră, așa că au tranșat problema la zaruri.

El trișase, dar nimeni nu observase asta.

Zâmbi în sinea lui, în timp ce un aer rece și care nu anunța nimic bun se făcea simțit dinspre Strâmtoare¹, împreună cu mirosul algelor brune lovite de valuri. Tomaso își ridică gulerul, frecându-și mâinile să le încălzească.

Ajunse la mal prin una dintre cele treizeci și șase de porți de la Palazzata, cortina de clădiri care despărțea orașul de port. Creată ca un singur edificiu împodobit cu coloane monumentale și lungă de un kilometru, era mândria orașului său. Cuprindea, ca într-o îmbrățișare, aproape întreg portul plin de bărci. Tomaso nu înțelegea cum reușiseră oamenii să proiecteze și apoi să construiască asemenea construcții. Dacă ar fi avut un alt temperament, poate i-ar fi plăcut să studieze arhitectura, ca să proiecteze case și biserici.

Întorcându-se de la pescuitul de noapte, pescarii își legau micile ambarcațiuni la țărm, iar negustorii se pregăteau să se tocmească la preț. Vapoarele de marfă se lăsau purtate de mare ca într-un dans, ca și cum ar fi fost gata să facă o plecăciune orașului.

La fortul Cetății, începea și acolo să se vadă mișcare, cu soldații de la vamă care se pregăteau pentru schimbul de tură. *Real Cittadella* se ridica în mijlocul peninsulei San Ranieri, o mică

¹ Lo Stretto di Messina – strâmtoarea care desparte Sicilia de restul teritoriului italian (n.tr.)

limbă de pământ în formă de seceră, care închidea portul natural al Messinei și îl proteja de apele agitate ale Strâmtorii.

Zona docurilor din port găzduia câteva bărci care trebuiau reparate, iar la intrarea în port, navele rusești stăteau în liniște, cu ancora coborâtă. Așteptau să descarce grânele aduse de la Odessa și să se aprovizioneze cu citrice. Acest sector al economiei locale rezistase concurenței spaniole și americane și portocalelor lor fără sămburi. Rusia devenise principalul cumpărător, iar asta și pentru că Germania, Franța și Anglia nu acceptaseră propunerea țarului de a încheia acorduri comerciale.

În toamnă, relațiile dintre Roma și Viena se înrăutățiseră din cauza anexării Bosniei de către Imperiul Austro-Ungar. De aici, ipoteza unui posibil atac al flotei imperiale, fiindcă Italia se înțelese cu Rusia să împiedice o nouă inițiativă a Austriei în Balcani.

Și astfel, apele Strâmtorii erau străbătute de Marina rusă și de cea engleză, care își etalau cu mândrie armamentul puternic – element hotărâtor pentru a proclama supremația într-un posibil conflict între națiuni.

În portul Messina, pe lângă navele rusești și englezești, se aflau și torpiloarele italiene *Saffo*, *Serpente*, *Scorpione*, *Spica* și torpilorul din clasa Ariete, *Piemonte*.

Tomaso se răsuci, admirând frumusețea orașului său, Messina. Tatăl lui îl învățase să fie atent la orice: de la pietrele neroditoare până la puterea unui sămbure de a deveni plantă. Învățase să se minuneze de tot ceea ce, în fiecare dimineață, îi apărea în fața ochilor.

Nu făcea altceva decât să descopere o mică parte din orașul său natal, s-o observe, s-o catalogheze și s-o poarte cu sine până seara. De la o crăpătură pe care nu o observase niciodată, la mirosurile pe care curentul unei ferestre le lăsa să se strecoare afară și la glasul unei mame care chema un copil acasă. Sau

felul în care se întâlneau și își dădeau bună dimineața bărbații puternici pe care îi admira atât de mult. Cu zâmbetul deschis și larg ca o rană și opulența care li se citea în ochi.

Acela era orașul său, un amestec de pământ și mare în care frigul se lupta cu arșița, ca să le amintească tuturor că îi așteptau deopotrivă și paradisul, și infernul.

— Lapte, lapte proaspăt! strigă Tomaso spre ferestrele de la etajul întâi al Palazzatei.

Câteva se deschiseră și femeile se aplecară afară.

— Aici, băiete, aici.

Zăngănitul micilor oale de metal coborâte până la pământ îi umplu pieptul de mândrie.

— Bianchina, strigă el.

Capra se apropie, cu ugerul plin și roz.

Tomaso dădu jos găletușa pe care o adusese cu el pe umăr și o puse sub animal, care își ridică unul dintre picioarele din spate ca să-l lase să ajungă mai ușor la uger.

Stropii albi scoteau un sunet familiar, iar mirosul care se înălța, împreună cu aburii ca niște norișori, îi umpleau nările și gura de salivă. Măsură din ochi vreo doi litri și se opri. Își desfăcu haina și, ferindu-se de priviri, scoase dopul de plută al unei sticle cu apă cu care subție laptele. O ascunse repede în buzunarul pe care și-l cususe peste noapte, ca să nu fie zărit de mama lui.

Nu era chiar o înșelătorie. Laptele caprelor sale era foarte gras și oamenilor acelora le plăcea gustul mai delicat; făcea asta ca pe o favoare pentru ei, nu ca să câștige mai mult. Îi explicase și fratelui său că nu era nimic rău în a mulțumi clienții.

Se apropie de zid și, după ce luă bănuții din oala atârnată cu o sfoară, o umplu cu lapte.

Continuă așa, mergând de-a lungul zidului, până ce găleata se goli.

— Cornetta, strigă el atunci, și o altă capră se apropie ca să fie mulșă.

Adăugă apă în lapte și continuă vânzarea.

Între timp, portul începea să prindă viață, cu mărfurile care erau descărcate sau încărcate sub ochiul atent al vameșilor și al căpitanilor care strigau la marinari să nu piardă vremea. Mirosuri de mirodenii, de sare și de pește veneau în valuri precum foșnetul valurilor mării, acum agitată. Tomaso simți gustul sării pe buze și îl trecură fiori lungi pe spate. Își promise în minte o altă achiziție pentru iarna următoare: un palton călduros.

Gândul îl mângâie în timp ce strângea cu putere între mâini găleata care pierdea, încet-încet, căldura laptelui proaspăt mulș.

În acel moment, râsul unei fete îl făcu să se întoarcă.

Mama ei, sau cel puțin așa îi păru lui a fi, o certa, iar fata, după ce își lăsă capul în jos, aruncă o privire amuzată spre tânăra pe care o ținea de braț.

Tomaso, nemișcat, lăsă vântul să i se strecoare prin păr și pe sub guler, lovindu-se apoi de căldura care, din stomac, îi urcase spre inimă.

— Privește-mă, îi șopti el fetei, fixând-o.

Părul negru, cu șuvițele lui obraznice, se răzvrătea sub pălărie. Irisurile întunecate erau încadrate de o coroană de gene dese. O pufni din nou râsul, și încercă să și-l înăbușe în palmă.

— Privește-mă, repetă Tomaso.

Ea se întoarse spre el.

Ochii li se întâlneau o clipă, dar destul pentru ca Tomaso să-și simtă inima tresăltând.

2

— **C**e faci aici? Nu vii în port, la muncă?
Tomaso se îndoi sub greutatea palmei pe care o primi pe spate, cu putere. Vărul său, Gioacchino, îl privea cu fața toată numai un zâmbet.

Se întoarse să privească de-a lungul străzii, dar fata dispăruse.

— Nu, nu pot. Trebuie să vând laptele, că Neno e bolnav.

— Ce a pățit?

— Îl doare burta.

— Ieri l-am văzut la piață și nu părea că îi e rău. Dar nu era aici, să vândă lapte.

— Nu?

— Aici era băiatul cel mai mic al familiei Puglisi.

Tomaso căzu pe gânduri.

— Mi-a spus că s-a prăbușit la pământ de durere și a pierdut bănuții pe care îi avea în buzunar.

Cei doi se priviră scurt și, întorcându-se cu spatele unul la altul, începură să se uite la oamenii din jur. Aveau aceeași înălțime și aceeași constituție zveltă și musculoasă, dar Gioacchino avea ochii ca două stafide uscate și lucioase.

— Degeaba, nu se arată niciunul dintre ei. Cei din familia Puglisi sunt niște bestii, dacă au ajuns să se ia de un băiețuș ca

Neno. Aș vrea să-i văd eu cum fac pe șmecherii cu noi, spuse Gioacchino printre dinți.

— Nenorociții, nu le-a picat bine că am câștigat eu.

— Nu le-a picat bine, că nu s-au prins cum ai trișat.

Râseră amândoi.

— Dar Neno trebuia să-mi spună că a avut probleme cu ei, spuse Tomaso.

— El nu e ca tine, și apoi ăla din familia Puglisi e de două ori mai mare. N-are nicio vină că s-a speriat. Eu mă duc, că altfel nu găesc de muncă.

— Vin și eu mai târziu.

— Și ai răbdare cu fratele tău.

Tomaso îi făcu un semn din cap și se întoarse să vândă laptele.

După ce termină de muls caprele, se opri la soare să se bucure puțin de căldură. Messina se trezise, iar viața cotidiană căpăta forma unui vuiet care acoperea zgomotul valurilor, cu gălețile de apă murdară aruncate pe stradă și cu mirosul pătrunzător al măruntaielor de pește în acel du-te-vino fără sfârșit al oamenilor.

Tomaso se frecă la ochi și se întoarse pe unde trecuse înainte, acolo unde o văzuse pe fată. Inima îi tresălta, iar mâinile n-aveau stare. Se învârtea în loc, uitându-se la părul femeilor, la hainele scumpe și dantelele lor, dar pe ea n-o văzu nicăieri.

Dacă nu ar fi apărut Gioacchino, ar fi putut s-o urmărească.

Dar de ce, oare? Nu i-ar fi permis să-i vorbească. Își luă seama: haina ponosită și pantalonii peticiți. Apoi, mai era și problema farmecelor. Toți oamenii din Messina îl cunoșteau, toți știau de blestemul moașei care îl urmărea și nu i-ar fi îngăduit niciodată să se apropie de o femeie care să nu fie doar o servitoare.

Învârți zarurile pe care le avea în buzunar.

Se uită împrejur o ultimă dată, trebuia să o revadă. Să înțeleagă care era camera ei, dintre toate acele ferestre. Voia să o întâlnească din nou.

Un clinchet în spatele lui îl făcu să se întoarcă.

O fetiță zdrăngănea o cană de metal și îl privea tăcută.

— Ce vrei?

— Puțin lapte.

— Ai bani?

Ea acoperi gura căinii cu o mână și o scutură.

— Lasă-mă să văd.

— Nu, mai întâi laptele.

— Nu mai am, spuse arătând caprele cu ugerul moale.

— O cană, sau măcar o gură.

— Lasă-mă să văd bănuții.

Fetița băgă degetele în cană și îi lăsă în palmă două scoici mici.

— Te rog, îmi dai? Ălălalt care vinde lapte îmi dă.

Cu siguranță, fetița slabă, cu fața murdară și ochii mari, îl înduioșase pe Neno. Dar el nu era ca fratele său. Nu făcea nimic degeaba. Era cinstit, da, uneori, dar nu prost.

Lăsă să cadă scoicile pe jos și merse înainte.

— Te rog.

Tomaso se gândi și îi veni o idee.

— Bianchina, strigă el.

Își dădu jos găleata de pe umăr și mulse puțin lapte.

— Hei, tu, vino aici.

Fetița veni în fugă, iar el îi întinse cana.

— Îți dau laptele ăsta fără niciun ban, dar mâine dimineață trebuie să faci ceva pentru mine.

— Ce? întrebă ea, uitându-se la cana plină.

— Ne întâlnim aici și-ți explic.

Tomaso îi dădu fetei să bea laptele care mai rămăsese în găleată.

— Cum te cheamă?

— Domenica, dar mi se spune Mimma.

— Pe mâine, Mimma.

Ea nu răspunse și se îndreptă spre una dintre ieșiri, având grijă să nu verse laptele din cană.

Abia atunci Tomaso observă că avea în picioare niște saboți prea mici și călcăiele îi rămâneau pe dinafară, ieșind de sub tivul rochiei.

Da, Messina traversa o perioadă de prosperitate, dar nu pentru toți; cu siguranță nu pentru acea fetiță, nici pentru familia lui sau a vărului său. Ghinionul lor era un nume care avusese greutate în trecut, dar care acum devenise o povară pe umerii săi.

De la unificarea Italiei, Messina înflorise datorită permiselor de debarcare care atrăgeau capital străin, favorizând inițiativele comerciale și industriale și motivând micii întreprinzători să se extindă. Totul în Messina avea legătură cu portul; fiecare activitate gravita în jurul aprovizionării navelor care făceau curse regulate și a transportului de produse.

Orașul nu fusese niciodată mai bogat. Lucrările publice grandioase, străzile, monumentele, calea ferată îi dădeau un aer somptuos și modern, în timp ce depozitele generale și bazinul de carenaj, primul din Sicilia, consolidau un prestigiu incontestabil. Comerțul de citrice, industria mătăsii și a bumbacului, tăbăcăriile, săpunăriile, fabricile de acid tartric, dar și producția de alimente, mobilă, mănuși, care și trăsuri aduceau o bunăstare pe care sicilienii nu o mai văzuseră niciodată. Singurul inconvenient era că, în urmă cu doi ani, Statele Unite începuseră să comercializeze sulf obținut printr-o nouă metodă de extracție care

scădea prețurile drastic, iar minele siciliene, neputând aplica același procedeu, își pierduseră puterea de vânzare. Multe familii rămăseseră astfel fără o sursă de venit.

Printre cei care se ruinaseră era și familia Mazzeo. Când tatăl și unchiul lui Tomaso hotărâseră să devină oameni cinstiți, se dedicaseră comercializării sulfului extras din mine prin metoda tradițională. Dar pe zi ce trecea aveau tot mai puțin de lucru, până în acea seară blestemată când, în timpul unui transport, tatăl și unchiul său, într-o clipă de neatenție, fuseseră jefuiți și apoi omorâți. Tomaso era sigur că întâmplarea nu avea legătură cu mina de sulf, ci cu vechi conflicte de pe vremea când familia lui ținea totul sub control și avea putere la Messina. Cineva avusese răbdare să aștepte și apoi se răzbunase. Și nu aflaseră niciodată cine fusese. Apoi, duseseră o viață grea. Fără capii familiei și fără un venit constant, trebuiau să se descurce cumva ca să mănânce măcar o dată pe zi.

Se stinseră toate felinarele, atât cele electrice, cât și cele cu gaz incandescent, care de regulă rămâneau aprinse chiar și în noapțile cu lună plină, pentru că erau mai economice. Cele electrice fuseseră introduse cu opt ani înainte; pe atunci Tomaso rămăsese cu gura căscată privind acea lumină fără flacără vizibilă, mai uniformă și care lumina strada ca ziua.

Tatăl său îl însoțise până în port să le vadă.

— Asta înseamnă progres. Trebuie acceptat și înțeles, îi spusese.

Pentru Tomaso, părea un aranjament de Crăciun, iluminat ca de sărbătoare, ca și cum Messina ar fi celebrat în fiecare seară Nașterea Mântuitorului.

La magazinele din zona portului începea mișcarea, cu proprietarii care deschideau ușile și obloanele de la ferestre. Unii măturau, alții expuneau frumos marfa ca să atragă clienții.